

EUR Research Information Portal

Voortzetting conservatoir beslag subsidiariteit

Publication status and date:

Published: 01/01/2022

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document License/Available under:

Article 25fa Dutch Copyright Act

Citation for the published version (APA):

Mevis, P. (2022). Voortzetting conservatoir beslag subsidiariteit. 144. Case note on: Hoge Raad der Nederlanden, 1/02/22, ECLI:NL:HR:2022:60 2022(16).

[Link to publication on the EUR Research Information Portal](#)

Terms and Conditions of Use

Except as permitted by the applicable copyright law, you may not reproduce or make this material available to any third party without the prior written permission from the copyright holder(s). Copyright law allows the following uses of this material without prior permission:

- you may download, save and print a copy of this material for your personal use only;
- you may share the EUR portal link to this material.

In case the material is published with an open access license (e.g. a Creative Commons (CC) license), other uses may be allowed. Please check the terms and conditions of the specific license.

Take-down policy

If you believe that this material infringes your copyright and/or any other intellectual property rights, you may request its removal by contacting us at the following email address: openaccess.library@eur.nl. Please provide us with all the relevant information, including the reasons why you believe any of your rights have been infringed. In case of a legitimate complaint, we will make the material inaccessible and/or remove it from the website.

NJ 2022/144

Voortzetting conservatoir beslag in overeenstemming met eis van subsidiariteit; rechtbank had zaak in handen van R-C moeten stellen ex art. 98 lid 1 Sv.

HR 01-02-2022, ECLI:NL:HR:2022:60, m.nt. P.A.M. Mevis

Instantie	Hoge Raad (Strafkamer)
Datum	1 februari 2022
Magistraten	Mrs. V. van den Brink, Y. Buruma, A.L.J. van Strien
Zaaknummer	20/01593
Conclusie	A-G mr. T.N.B.M. Spronken
Noot	P.A.M. Mevis
JCDI	JCDI:ADS642154:1
Vakgebied(en)	Strafprocesrecht / Rechtsmiddelen Strafprocesrecht / Voorfase
Brondocumenten	ECLI:NL:HR:2022:60, Uitspraak, Hoge Raad (Strafkamer), 01-02-2022 ECLI:NL:PHR:2021:1065, Conclusie, Hoge Raad (Advocaat-Generaal), 16-11-2021 Beroepschrift, Hoge Raad, 22-07-2020
Wetingang	Art. 94, 94a, 98, 118a, 552a Sv

Essentie

1. Voortzetting van conservatoir beslag was in overeenstemming met de eis van subsidiariteit, ondanks aanbod van klager tot teruggave onder zekerheidstelling.
2. Onjuist oordeel van de rechtbank dat art. 98 Sv niet van toepassing is omdat 'dat artikel ziet op een inbeslagname/doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden'; de rechtbank had de zaak in handen van de R-C moeten stellen om een beschikking te geven ex art. 98 lid 1 Sv.

Samenvatting

1. Art. 118a Sv biedt in het geval van conservatoir beslag op grond van art. 94a Sv de mogelijkheid van teruggave onder zekerheidstelling. Als het OM weigert om een voorwerp onder zekerheidstelling terug te geven, kan de belanghebbende klagen over de voortdoring van het beslag. De beklagrechtter beoordeelt dan of sprake is van een toereikend onderbouwd aanbod tot zekerheidstelling dat een aanvaardbaar alternatief kan bieden voor het gelegde conservatoire beslag op het voorwerp.

Indien dat het geval is, toetst de beklagrechtter of dit aanbod - mede in het licht van de door het OM aan de zekerheidstelling gestelde voorwaarden - meebrengt dat de voortzetting van het

beslag niet langer in overeenstemming is met de eis van subsidiariteit. Alvorens hierover definitief te beslissen kan de beklagrechtter de behandeling aanhouden teneinde de klager in de gelegenheid te stellen om met het OM tot een vergelijk te komen over de aan vervangende zekerheid gestelde voorwaarden. De rechtbank kon oordelen dat de voortzetting van het beslag op onroerende goederen en een pandrecht op aandelen in overeenstemming is met de eis van subsidiariteit, in het bijzonder nu het aanbod bestond uit het vestigen van een recht van hypotheek op een woning die niet aan klager toebehoorde.

2. De Hoge Raad verwijst naar zijn beschikking van 16 juni 2020, *NJ* 2021/117, m.nt. Kooijmans ten aanzien van gevallen waarin een beslagene, niet zijnde de verschoningsgerechtigde, in een beklagprocedure aanvoert dat een geheimhouder de bevoegdheid tot verschoning kan uitoefenen ten aanzien van onder hem inbeslaggenomen bescheiden, brieven of andere stukken, stukken of gegevens die door hem zijn uitgeleverd ter inbeslagneming dan wel gegevens die op de voet van art. 125i Sv zijn vastgelegd.

Het oordeel van de rechtbank dat art. 98 Sv niet van toepassing is omdat 'dat artikel ziet op een inbeslagname/doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden', is onjuist. Nu klagers hebben aangevoerd dat zich onder de inbeslaggenomen bankbescheiden, fysieke administratie en datadragers met digitale administratie geheimhouderstukken bevinden en de R-C daarover (nog) niet heeft beslist, had de rechtbank de behandeling van het klaagschrift moeten aanhouden en de zaak in handen van de R-C moeten stellen teneinde een beschikking te geven als bedoeld in art. 98 lid 1 Sv.

Partij(en)

Beschikking op het beroep in cassatie tegen een beschikking van de Rechtbank Overijssel van 13 mei 2020, nummers RK 20/80, RK 20/81, RK 20/82 en RK 20/83, op een klaagschrift als bedoeld in artikel 552a van het Wetboek van Strafvordering, ingediend door klagers 1 t/m 4, adv.: mr. Th.J. Kelder, te 's-Gravenhage.

Voorgaande uitspraak

Cassatiemiddel:

Middel II, zie 2.1; middel III, zie 3.1; (*red.*).

Conclusie

Conclusie A-G mr. T.N.B.M. Spronken:

1. Het cassatieberoep

1.1.

De rechtbank Overijssel, zittingsplaats Zwolle heeft bij beschikking van 13 mei 2020 de klagers niet-ontvankelijk verklaard voor zover het beklag ex art. 552a Sv betrekking heeft op:

- het beslag op de smartphones en gegevensdragers van de medewerkers;
- het gebruik van de privégegevens op de smartphones en gegevensdragers van de medewerkers;

- het verzoek te gelasten dat het openbaar ministerie vervangende zekerheid aanvaardt of daartoe in overleg gaat met de verdediging;
- het onthouden van processtukken;

en het klaagschrift voor het overige ongegrond verklaard.

1.2.

Klager [klager 1] is directeur en enig aandeelhouder van [klaagster 2], [klaagster 3] en [klaagster 4] (de andere drie klagers).

1.3.

Het cassatieberoep is ingesteld namens de klagers en mr. Th.J. Kelder, advocaat te Den Haag, heeft drie middelen van cassatie voorgesteld. Het eerste middel klaagt dat de behandeling van het klaagschrift niet in het openbaar heeft plaats gevonden. Het tweede middel keert zich tegen de niet-ontvankelijkverklaring voor zover die betrekking heeft op de kwestie van vervangende zekerheid en de verwerping van het betoog dat het beslag in strijd is met het beginsel van subsidiariteit. Het derde middel heeft betrekking op de door de rechtbank gevolgde procedure naar aanleiding van de in beslag genomen geheimhouderstukken- en gegevens.

2. De procesgang

2.1.

Blijkens de processtukken kan in deze zaak van het volgende worden uitgegaan.

2.2.

De klagers worden ervan verdacht dat zij zich in georganiseerd verband bezig houden met de illegale export van grote hoeveelheden verwerkte dierlijke eiwitten naar landen buiten de Europese Unie en het gebruik maken van vervalste handelsdocumenten en/of vervoersdocumenten om deze illegale export te maskeren. Het strafrechtelijk onderzoek richt zich op de verdenking dat de klagers zich hebben schuldig gemaakt aan:

- het handelen in strijd met bij of krachtens algemene maatregel van bestuur of bij ministeriële regeling aangewezen voorschriften van EU-verordeningen betreffende onderwerpen waarop deze regeling van toepassing is, strafbaar gesteld in art. 6.2 van de Wet dieren;
- valsheid in geschrift, strafbaar gesteld in art. 225 Sr;
- deelneming aan een criminele organisatie, strafbaar gesteld in art. 140 Sr.

2.3.

Op 10 februari 2020 heeft de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie een machtiging ex art. 103 lid 1 Sv verleend tot het leggen van conservatoir beslag ex art. 94a Sv ten laste van de klager [klager 1] ter zake van het verkrijgen van zekerheden voor het voldoen van een eventueel op te leggen geldboete en/of een eventueel op te leggen maatregel tot het betalen aan de Staat van een geldbedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel. Deze machtiging is verleend voor een maximum bedrag van € 4.346.000.^[1.]

2.4.

Op 11 februari 2020 hebben doorzoeken plaatsgevonden in twee woningen en een bedrijfspand van de klagers. Daarbij zijn diverse voorwerpen in beslag genomen:

- op grond van art. 94 Sv: waardegoederen, gegevensdragers en administratie;

2.5.

op grond van art. 94a Sv: vermogensbestanddelen (banktegoeden), sieraden en geld, alles toebehorende aan de klager [klager 1] privé. De officier van justitie heeft in het belang van het onderzoek de kennisneming van alle processtukken aan de klagers onthouden. Op 7 april 2020 heeft de rechter-commissaris een hiertegen namens [klaagster 2], [klaagster 3] en [klaagster 4] ingediend bezwaarschrift ex art. 30 Sv ongegrond verklaard.

2.6.

Op 18 februari 2020 is namens de klagers (gezamenlijk) door mr. E. Benhaim als gemachtigde van [klager 1] en mr. E.Z. Perez als gemachtigde van [klaagster 2], [klaagster 3] en [klaagster 4], een klaagschrift ex art. 552a Sv ingediend dat wat betreft het beslag ex art. 94 Sv^[2.] klaagt over:

- de disproportionaliteit van de inbeslagneming
- de onrechtmatigheid van het beslag
- het gebruik van de in beslag genomen voorwerpen/gegevens
- het uitblijven van een last tot teruggave en

wat betreft het beslag ex 94a Sv, gelegd onder klager Kooi, over:

- de onrechtmatigheid en disproportionaliteit van de inbeslagneming
- subsidiair het uitblijven van een last tot teruggave.

2.7.

Op 3 april 2020 heeft de officier van justitie schriftelijk op het klaagschrift gereageerd.

2.8.

Op 25 april 2020 heeft de klager [klager 1] in een schriftelijke verklaring zijn standpunt kenbaar gemaakt.

2.9.

Het klaagschrift is op 29 april 2020 behandeld in raadkamer. In het proces-verbaal van deze zitting staat vermeld:

“De voorzitter stelt vast dat de Raad voor de Rechtspraak in verband met de uitbraak van het coronavirus heeft besloten de gerechten tijdelijk te sluiten met ingang van 17 maart 2020 om de verspreiding van Covid-19 tegen te gaan en dat deze situatie nog aan de orde is. De voorzitter deelt mee dat klager de mogelijkheid heeft gekregen via een skypeverbinding aanwezig te zijn ter zitting, maar dat hij ervoor heeft gekozen zich door zijn raadvrouw te laten vertegenwoordigen en een schriftelijk standpunt in te dienen. Dit schriftelijke standpunt is door de rechtbank ontvangen.

Beide raadsliden delen mee dat zij de voorkeur geven aan voortzetting van de behandeling ter zitting en dat zij geen aanhouding tot een latere datum wensen.”

2.10.

De rechtbank heeft bij beschikking van 13 mei 2020 de klagers deels niet-ontvankelijk verklaard in hun beklag^[3.] en het klaagschrift voor het overige ongegrond verklaard. De beschikking vermeldt onder het kopje 'het verloop van de procedure':

“Het klaagschrift is behandeld op de openbare zitting van de raadkamer van 29 april 2020. Bij de behandeling zijn de officier van justitie en de beide raadslieden gehoord. Klager is behoorlijk opgeroepen, maar wegens de beperkte toegankelijkheid van de gerechten in verband met de uitbraak van het COVID-19 virus (coronavirus) niet verschenen. De raadkamer heeft kennisgenomen van een schriftelijke verklaring van klager.”

2.11.

Tegen deze beschikking is namens de klagers beroep in cassatie ingesteld.

2.12.

Gelet op de discrepantie tussen de beschikking en het proces-verbaal van de zitting in raadkamer met betrekking tot de vraag of de behandeling van het beklag al dan niet in het openbaar heeft plaatsgevonden, zijn er via de rolraadsheer inlichtingen ingewonnen bij de rechtbank. Dat heeft geleid tot de volgende verklaring van de voorzitter van de rechtbank:

“Op 29 april 2020 was de rechtbank Overijssel, net zoals alle rechtbanken, voor publiek gesloten. Procespartijen waren welkom. De pers is steeds geïnformeerd en werd in alle zaken waarin zij dat wilden in de gelegenheid gesteld de zitting via Skype bij te wonen. Voor het overige verwijs ik naar het proces-verbaal van de zitting.”

2.13.

Vervolgens heeft de rolraadsheer de raadsman van klagers een nadere termijn verleend teneinde naar aanleiding van het onder 2.12. genoemde bericht van de rechtbank de eerder ingediende schriftuur met betrekking tot het eerste middel, dat klaagt over de ontbrekende openbaarheid van de raadkamerzitting, te wijzigen, aan te vullen dan wel in te trekken. De steller van het middel heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt. In zijn aanvullende schriftuur heeft hij het eerste middel gehandhaafd en een nadere toelichting hierop gegeven.

(...)

5. Het tweede middel

5.1.

Het tweede middel bestaat uit twee deelklachten die, zo maak ik uit de toelichting op, alleen zien op het beslag ex art. 94a Sv. In dat verband wil ik opmerken dat het enigszins verwarrend is dat in de cassatieschriftuur steeds over klagers in meervoud wordt gesproken, ook als het gaat om de toelichting op het tweede middel, terwijl ik uit de inhoud van de stukken opmaak dat het beslag op de voet van 94a Sv uitsluitend onder de klager [klager 1] privé is gelegd.^[13.] Ik zal daarom, om verdere verwarring te voorkomen bij de bespreking van dit middel steeds van 'de klager [klager 1]' spreken ook al wordt in de cassatieschriftuur steeds de aanduiding 'klagers' gebruikt.

De eerste deelklacht bevat de klacht dat de rechtbank ten onrechte en op ontoereikende gronden het verweer dat het beslag strijdig is met het beginsel van subsidiariteit heeft verworpen. Daarnaast wordt geklaagd dat de rechtbank de klager [klager 1] ten onrechte en op onbegrijpelijke gronden niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn verzoek te gelasten dat het openbaar ministerie vervangende zekerheid accepteert of daartoe in overleg

gaat met de verdediging.

5.2.

In de toelichting op het middel wordt gesteld dat namens de klager [klager 1] in raadkamer uitvoerig gemotiveerd is betoogd dat het door het openbaar ministerie gelegde conservatoire beslag excessief is en strijdig is met de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Door het openbaar ministerie is voor € 4.000.000 beslag gelegd op bankrekeningen, onroerend goed en sieraden van klager [klager 1]. Als gevolg hiervan is klager [klager 1] in acute financieringsproblemen komen te verkeren en kan hij zijn lopende verplichtingen niet nakomen. In aanvulling op dit betoog heeft de verdediging de rechtbank erop gewezen dat de klager [klager 1] bereid is tot vervangende zekerheidstelling. Daartoe zijn concrete voorstellen gedaan die de officier van justitie van de hand heeft gewezen omdat slechts een bankgarantie door het openbaar ministerie als toereikende zekerheidstelling werd beschouwd. In raadkamer is aangevoerd dat deze gang van zaken in strijd is met het subsidiariteitsbeginsel nu er ook andere vormen van zekerheidstelling dan een bankgarantie mogelijk zijn, zodat het beslag om die reden moet worden opgeheven. Subsidiair is de rechtbank gevraagd te gelasten dat het openbaar ministerie vervangende zekerheid moet aanvaarden, zo niet voor het hele bedrag dan toch in ieder geval voor een bedrag van € 500.000 teneinde urgente betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. De rechtbank heeft zoals hiervoor vermeld het primaire standpunt verworpen en de klager [klager 1] met betrekking tot het subsidiaire standpunt niet ontvankelijk verklaard. Over beide oordelen wordt in dit middel geklaagd.

5.3.

De twee deelklachten lenen zich voor een gezamenlijke bespreking. Voordat ik over ga tot het bespreken van het tweede middel geef ik de door de rechtbank samengevatte standpunten van de klager en het openbaar ministerie weer, alsmede de relevante passages uit de bij de raadkamerbehandeling overgelegde pleitnota en de daar overgelegde aantekeningen van de officier van justitie. Daarna zal ik de bestreden overwegingen van de rechtbank in de beschikking weergeven, voor zover deze betrekking hebben op het beslag dat op de voet van art. 94a Sv is gelegd.

6. De standpunten van de klager en het openbaar ministerie

6.1.

De rechtbank heeft in haar beschikking van 28 juli 2020 het standpunt van de klager [klager 1] en de officier van justitie met betrekking tot het beslag ex art. 94a Sv als volgt samengevat:

“Het op grond van artikel 94a Sv gelegd beslag

Standpunt klager en de raadvrouw mr. E. Benhaim

Het standpunt is door de raadvrouw ter zitting nader toegelicht aan de hand van aan de rechtbank overgelegde pleitaantekeningen. Primair heeft de raadvrouw verzocht het beslag op te heffen en subsidiair heeft zij verzocht dat door het Openbaar Ministerie vervangende zekerheid wordt aanvaard of dat het Openbaar Ministerie daartoe in overleg gaat met de verdediging. Hiertoe is - samengevat - het volgende aangevoerd.

Er is geen strafvorderlijk belang dat het op grond van artikel 94a Sv gelegde beslag rechtvaardigt, omdat volstrekt onduidelijk is of, en zo ja hoe hoog, een vermeend wederrechtelijk verkregen voordeel jegens klager zal zijn. Het is hoogst onwaarschijnlijk dat de strafrechter, later oordelend, een betalingsverplichting op zal leggen, omdat klager betwist dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit en de officier van justitie dit niet nader heeft onderbouwd. Het beslag is niet in overeenstemming met de eisen van proportionaliteit, omdat sprake is van een wanverhouding tussen de waarde van de inbeslaggenomen voorwerpen en de eventueel op te leggen betalingsverplichting. Ook aan de eisen van subsidiariteit is niet voldaan, omdat klager door het beslag onevenredig zwaar wordt getroffen. Door de officier van justitie is ten onrechte niet

meegewerkt aan een aanbod tot vervangende zekerheid. Voorts heeft de raadvrouw verzocht bij de beoordeling van de rechtmatigheid van het beslag mee te wegen dat door de onthouding van processtukken sprake is van een ongelijke procespositie.

Standpunt officier van justitie

Het standpunt is door de officier van justitie ter zitting nader toegelicht aan de hand van aan de rechtbank overgelegde aantekeningen. De officier van justitie heeft zich op het standpunt gesteld dat het klaagschrift ongegrond moet worden verklaard. Zij heeft daartoe - samengevat - het volgende gesteld. Klager wordt verdacht van feiten waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd. De omstandigheid dat de rechter-commissaris een machtiging tot beslaglegging heeft afgegeven en is overgegaan tot doorzoeken ter inbeslagneming, geeft aan dat het niet hoogst onwaarschijnlijk is dat de rechter, later oordelend, aan klager een verplichting tot betaling van een geldboete of een geldbedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel zal opleggen. Namens klager is onvoldoende onderbouwd dat sprake is van omstandigheden op grond waarvan het beslag zou moeten worden opgeheven. Verder is geen deugdelijk onderbouwd en schriftelijk aanbod voor een alternatieve zekerheidsstelling ingediend.”

6.2.

In de door de advocaat mr. E.Z. Perez in raadkamer overgelegde pleitnotitie staat het volgende vermeld: “VII. Strijd met subsidiariteit ^[14.] (...)”

84. Anders dan de Officier van Justitie meermaals stelt, is een bankgarantie niet de enige manier waarop zekerheid kan worden gesteld. Vele vormen van zekerheid zijn mogelijk. Het verbaast de verdediging dat de Officier van Justitie daarmee niet bekend is. Het LBA^[15.] is dat in elk geval zeker.

(...)

87. De verdediging heeft ten tijde van de doorzoeking ter inbeslagneming aan de Officier van Justitie gevraagd om overleg over het conservatoir beslag. Kort na de doorzoeking ter inbeslagneming is dit verzoek schriftelijk gemotiveerd herhaald. Daarbij is vervangende zekerheid aangeboden, ter hoogte van ten minste het beslagen bedrag. Steeds is verzocht om overleg teneinde tot een oplossing te komen. [klager 1] werd immers direct geconfronteerd met het niet kunnen nakomen van diverse betalingsverplichtingen als gevolg van het conservatoir beslag.

88. Het is mijn ervaring dat een dergelijk overleg juist in het begin van de zaak efficiënt kan zijn en zelfs mogelijk deze beklagprocedure had kunnen voorkomen.

89. De verdediging heeft via haar brief van 14 februari jl. met bijlagen vervangende zekerheid geboden in de vorm van een combinatie of gedeelte van: - niet beslagen onroerend goed: woningen en - een bedrijfspand in Zaltbommel - een partieel pandrecht op de aandelen in het [concern] met een geschat eigen vermogen van EUR 8.869.000,- conform de vastgestelde jaarrekening d.d. 2018.

90. De verdediging is te allen tijde bereid geweest om hierover overleg te voeren met het OM. Klager is bereid om alle medewerking te verlenen die nodig is om de gewenste vervangende zekerheid te bewerkstelligen en heeft ook benadrukt dat gedeeltelijke opheffing van het beslag in ruil voor vervangende zekerheid absoluut een optie is.

91. De OvJ is hier op geen enkel moment op ingegaan en blijft bij het stellen van een bankgarantie. Het aanbod tot (gedeeltelijke) vervangende zekerheid, is onbesproken gebleven. De verdediging kan helaas niet anders dan die opstelling inderdaad opvatten als een niet meewerkende houding.

92. Daarbij helpt het niet mee dat de Officier van Justitie heeft aangegeven bij voorkeur alleen schriftelijk te willen communiceren.

93. De Officier van Justitie stelt in haar brieven steeds dat een bankgarantie het enige alternatief zou zijn voor

het (gedeeltelijk) opheffen van de beslagen op de banktegoeden van [klager 1]. Dit standpunt wordt in de schriftelijke reactie herhaald.

94. Zoals meermaals aangegeven aan het OM, is dit feitelijk onjuist en wordt hiermee geen redelijk alternatief geboden aangezien hiermee geen geld vrijkomt dat kan worden gebruikt ten behoeve van de aangehechte betalingsverplichtingen. Een bank zal immers in ruil voor een bankgarantie een 'contragarantie' eisen, een zekerheid willen bedingen, door een bedrag ter hoogte van de bankgarantie te blokkeren. Dit heeft derhalve dezelfde consequenties voor [klager 1] als conservatoir strafrechtelijk beslag. Daarmee komt er derhalve geen geld vrij om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen, het tegendeel zal aan de orde zijn. De Officier van Justitie presenteert dit als een redelijk alternatief maar dat is het in casu niet.

95. In de brief van 10 april jl. stelt de OvJ te begrijpen dat er voor [klager 1] nadelen kleven aan een bankgarantie, maar zo stelt ze 'het is de enige mogelijkheid die de wet biedt'. Dit laatste is feitelijk onjuist. Ik wijs op de tekst van art. 118a lid 2 Sv. Daarbij merk ik op dat het ook in de praktijk regelmatig voorkomt dat in goed overleg met het OM en het LBA vervangende zekerheid wordt gesteld die wordt geaccepteerd. Het OM heeft expertise om de contracten ter zake op te stellen.

96. De Officier van Justitie stelt volgens de verdediging ten onrechte dat de aangeboden alternatieve zekerheden onvoldoende zekerheid voor het OM zouden bieden en onderzoekt ook niet of het gedeeltelijk aanvaarden van het aanbod tot vervangende zekerheid een mogelijkheid zou zijn zodat er in elk geval geld vrijkomt om aan de betalingsverplichting van € 478.710,65 te kunnen voldoen.

97. De Officier van Justitie stelt dat [klager 1] de eerder aangeboden alternatieve zekerheden in de vorm van niet beslagen onroerend goed en een pandrecht op de aandelen van de onderneming zou kunnen aanbieden aan de bank om een bankgarantie te verkrijgen. Ook dat is, zoals reeds aangegeven, geen redelijk alternatief.

98. Gelet op het onderhavige lopende strafrechtelijk onderzoek heeft de contactpersoon van cliënt bij de Rabobank zich reeds mondeling jegens [klager 1] namens de Rabobank op het standpunt gesteld dat er gelet op wet- en regelgeving en interne richtlijnen van de Rabobank geen nieuwe dienstverlening mag plaatsvinden. De huidige dienstverlening gaat gelukkig vooralsnog wel door zodat de ondernemingen financieel op dit moment niet in gevaar komen.

99. Een bankgarantie betreft nieuwe dienstverlening, en zal niet plaats kunnen vinden gedurende het strafrechtelijk onderzoek.

100. Aan mijn pleitnota hecht ik ter onderbouwing een geanonimiseerd bericht uit een andere zaak waarbij de Rabobank zich recent ook - maar dan ook schriftelijk - op het standpunt heeft gesteld dat geen nieuwe dienstverlening zal plaatsvinden gedurende het strafrechtelijk onderzoek (bijlage 6). Een bankgarantie is dus geen optie, laat staan een redelijk alternatief.

101. Voor wat betreft de ING bank, geldt dat deze bank nog geen vragen heeft gesteld naar aanleiding van het gelegde conservatoir beslag. [klager 1] wil dat vanzelfsprekend zo houden. Op het moment dat ook de ING Bank haar dienstverlening jegens cliënt zou opschorten, worden de financiële problemen alleen maar nog groter, nu de vastgoedportefeuille van [klager 1] deels is opgebouwd uit een financiering vanuit de ING Bank. Het is aannemelijk dat een verzoek om een bankgarantie, dit proces aanwakkert/versnelt. Het behoeft geen nadere toelichting dat cliënt grotere financiële problemen wil voorkomen.

102. Een bankgarantie betreft derhalve geen redelijk alternatief.

103. Concluderend geldt dat het OM volgens de verdediging heeft gehandeld in strijd met beginselen van subsidiariteit. Het OM stelt zich ten onrechte op het standpunt dat een bankgarantie de enige manier is waarop zekerheid kan worden gesteld. Dat is feitelijk onjuist. Dit betreft evenmin een 'redelijk' alternatief. Voorts wijst het OM de vervangende zekerheid die zijdens de verdediging is aangeboden ten onrechte van de hand, zonder die mogelijkheid te onderzoeken en zonder daarover in overleg te gaan.

104. De verdediging merkt op dat zij nog altijd graag mee zal werken aan een redelijke alternatieve vorm van zekerheid en daarover in overleg wenst te treden met het OM. Het eerder aangeboden en niet beslagen

onroerend goed met overwaarden biedt volgens de verdediging een uitstekend alternatief, waarna er een deel van het beslag op de banktegoeden vrij kan komen en de betalingsverplichtingen door [klager 1] (grotendeels) kunnen worden voldaan. Het is voor hem van belang dat in elk geval het bedrag van bijna € 500.000,- aan betalingsverplichtingen op korte termijn kan worden voldaan.”

6.3.

In de door de officier van justitie in raadkamer overgelegde aantekeningen van haar standpunt staat het volgende:

“In tegenstelling tot het gestelde in het klaagschrift is er tot op heden geen deugdelijk onderbouwd en schriftelijk aanbod voor een alternatieve zekerheidstelling geweest. Als het gaat over de bankrekeningen is alleen gevraagd om opheffing van het beslag vanwege betalingsverplichtingen van klager. Het door het OM aangeboden alternatief van een bankgarantie is door klager afgewezen, ongetwijfeld omdat de kosten voor klager met zich meebrengt. Ten aanzien van de sieraden is geen alternatieve vorm van zekerheid geboden. Door de verdediging is onlangs (17 april) aangeboden recht van hypotheek op een pand dat niet bezwaard zou zijn als zekerheid voor het pand [a-straat]. Het zou wellicht voor de hand liggen dat verdachte dat pand zelf als extra zekerheid aan zou kunnen bieden aan de bank i.v.m. hypotheek van zijn zoon. Het pand is blijkens een eerste onderzoek LBA geen eigendom van verdachte (beslagene) zelf. Nu ligt dat bij LBA om te onderzoeken of dat een aanvaardbare zekerheid is voor het OM. Als dat zo is kan die zekerheid worden gevestigd en het beslag op de helft van verdachte op dit pand worden opgeheven. Ook hier is geen met stukken onderbouwd voorstel gekomen maar slechts een mail met een adres.”

6.4.

In het proces-verbaal van de behandeling in raadkamer staat tot slot vermeld:

“Mr. Benhaim pleit overeenkomstig alinea 48-94 en vat alinea 95 tot en met 125 samen. Zij deelt aanvullend, zakelijk weergegeven, het volgende mee. (...)

- bij alinea 100: de Rabobank is de kredietverstrekende bank van [klager 1] en heeft in reactie op het persbericht dat op de dag na de zoeking is uitgebracht meegedeeld geen nieuwe dienstverlening meer te zullen verrichten. Alleen de huidige dienstverlening gaat door. Een bankgarantie is als gevolg daarvan geen optie;
- na alinea 103: de proportionaliteit ziet op de wanverhouding tussen de omvang van het beslag en de eventueel op te leggen betalingsverplichting. Voor de subsidiariteit is de weigering om de alternatieven die zijn aangeboden te onderzoeken van belang. (...)

De officier van justitie deelt, zakelijk weergegeven, het volgende mee. Aanvullend op de stukken die ik straks zal overleggen, merk ik het volgende op. (...)

Wat betreft het bieden van vervangende zekerheid: er wordt verontwaardigd gesproken over overleg met het OM. Ik heb geen schriftelijk onderbouwd alternatief gekregen. Ik hoor eerst hier op zitting dat de Rabobank niet wenst mee te werken aan een bankgarantie. Vorige week is per e-mail een voorstel voor alternatieve zekerheid verzonden, waarna uit onderzoek blijkt dat het pand dat wordt aangeboden niet in eigendom is van klager. Ik doe herhaald het verzoek om bij een alternatieve zekerheidstelling op schrift te komen met een met stukken onderbouwd redelijk alternatief. Dat ontbreekt tot nu toe. Wat resteert is een bombardement van e-mailberichten en brieven. U merkt mijn irritatie.”

7. De beschikking

7.1.

De rechtbank heeft de klagers niet ontvankelijk verklaard ten aanzien van het verzoek te gelasten dat het openbaar ministerie vervangende zekerheid aanvaardt of daartoe in overleg gaat met de klagers en daartoe

het volgende overwogen:

“4. De ontvankelijkheid

Het klaagschrift strekt er mede toe dat de rechtbank gelast dat het OM vervangende zekerheid aanvaardt of daartoe in overleg gaat met de verdediging. De wet kent deze mogelijkheid niet.”

7.2.

Verder heeft de rechtbank het klaagschrift met betrekking tot het beslag ex art. 94a Sv ongegrond verklaard en het verweer met betrekking tot de subsidiariteit van het beslag als volgt verworpen:

“Maatstaf

(...)

Het beklag richt zich verder tegen een beslag als bedoeld in artikel 94a Sv, eerste en tweede lid Sv. De rechtbank dient ten aanzien van dat beslag te onderzoeken a) of er ten tijde van zijn beslissing sprake was van verdenking van of veroordeling wegens een misdrijf waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd en b) of zich niet het geval voordoet dat hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, aan de verdachte een verplichting tot betaling van een geldboete dan wel de verplichting tot betaling van een geldbedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel zal opleggen.

Overwegingen

De rechtbank stelt vast dat de kennisneming van bepaalde processtukken, waaronder het proces-verbaal van verdenking, aan klagers is onthouden. Door de rechter-commissaris is geoordeeld dat het onthouden van deze processtukken gerechtvaardigd is gelet op de aard en omvang van de verdenking, het nog te verrichten documentenonderzoek, de nog te horen personen en het daarin besloten liggende collusiegevaar. De rechtbank is derhalve van oordeel dat het onderzoeksbelang eraan in de weg staat dat alle stukken van het strafrechtelijk financieel onderzoek aan de raadkamer worden overgelegd.

Op grond van de inhoud van deze processtukken heeft de rechter-commissaris geoordeeld dat sprake is van een verdenking die aanleiding gaf tot het doorzoeken van de woningen. De doorzoeking in het bedrijfspand is gebaseerd op dezelfde verdenking. Tevens is door de rechter-commissaris op basis van deze verdenking een machtiging tot het leggen van conservatoir beslag verleend. Gelet op het inhoudelijk oordeel van de rechter-commissaris is naar het oordeel van de rechtbank in deze fase van het onderzoek voldoende gebleken dat sprake is van een redelijk vermoeden van schuld van klagers aan de hiervoor genoemde misdrijven.

(...)

Het op grond van artikel 94a Sv gelegd beslag

Gelet op het vorenstaande is de raadkamer eveneens van oordeel dat sprake is van een verdenking van misdrijven waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd, en dat, gezien die verdenking en de lange periode waarop het onderzoek betrekking heeft, zich niet het geval voordoet dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, aan de verdachte de verplichting tot het betalen van een geldboete dan wel de verplichting tot betaling van een geldbedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel zal opleggen als bedoeld in artikel 36e Sr. Verder is de raadkamer van oordeel dat voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het is voorts aan de officier van justitie om te beoordelen of een bepaalde vorm van zekerheidstelling in de plaats kan komen van het beslag.”

8. Bespreking van het tweede middel

8.1.

Het tweede middel richt zich zoals gezegd tegen het oordeel van de rechtbank met betrekking tot het conservatoir beslag ex art. 94a Sv dat is gelegd onder de klager [klager 1] op vermogensbestanddelen, sieraden en geld.

8.2.

Bij de beoordeling van een klaagschrift van de beslagene, gericht tegen een beslag als bedoeld in art. 94a, lid 1 of 2 Sv, dient de rechter te onderzoeken a. of er ten tijde van zijn beslissing sprake was van verdenking van of veroordeling wegens een misdrijf waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd en b. of zich niet het geval voordoet dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, aan de verdachte een verplichting tot betaling van een geldboete dan wel de verplichting tot betaling van een geldbedrag ter ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel zal opleggen.^[16.]

8.3.

Uit de hiervoor onder 7.2. geciteerde overwegingen van de rechtbank blijkt dat de rechtbank het juiste toetsingskader heeft toegepast dat geldt bij een verzoek tot opheffing van een beslag op grond van art. 94a Sv. Dat wordt in cassatie ook niet betwist. Wel wordt geklaagd over het oordeel van de rechtbank met betrekking tot de subsidiariteit van het beslag en het oordeel van de rechtbank over de door de klagers aangeboden zekerheidstelling.

8.4.

Hoewel het hiervoor genoemde toetsingskader volgens de Hoge Raad de beklagrecht niet verplicht tot een onderzoek naar de vraag of voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, kunnen de omstandigheden van het geval met zich brengen dat in verband met hetgeen door of namens de klager is aangevoerd, de rechter in de motivering van zijn beslissing ervan blijk dient te geven een dergelijk onderzoek te hebben verricht.^[17.] Van disproportionaliteit kan sprake zijn als er een wanverhouding is tussen de waarde van de inbeslaggenomen voorwerpen en de hoogte van het te ontnemen bedrag^[18.] of als de belangen van strafvordering niet opwegen tegen de persoonlijke belangen van de klager.^[19.] Wanneer de rechter tot het oordeel komt dat het beslag op gronden van proportionaliteit en subsidiariteit niet kan worden gehandhaafd, zal hij zijn oordeel wel nauwkeurig dienen te motiveren.^[20.]

8.5.

De vraag die in onderhavige zaak dient te worden beantwoord is of de rechtbank bij haar oordeel dat het beslag in overeenstemming is met de subsidiariteit een zorgvuldige en concrete belangafweging heeft gemaakt, meer in het bijzonder in het licht van de (on)mogelijkheden van een zekerheidstelling.

8.6.

Art. 118a lid 1 Sv bepaalt dat slechts voorwerpen die op grond van art. 94a in beslag zijn genomen onder zekerheidstelling terugggegeven kunnen worden. Het initiatief tot deze teruggave kan uitgaan van het openbaar ministerie, de beslagene of een andere belanghebbende. Het tweede lid van art. 118a Sv regelt de wijze waarop een zekerheid kan worden gesteld. In de eerste plaats kan er een geldwaarde worden gestort door de beslagene of een derde. De tweede vorm van zekerheidstelling is de waarborg, waarbij een derde borg staat voor een bedrag en op een wijze als door het openbaar ministerie wordt aanvaard. Binnen de in de wet genoemde vormen van zekerheid wordt de bepaling van de verdere modaliteit aan de officier van justitie overgelaten. Het is aan de officier van justitie om te beoordelen of er voldoende zekerheid is gesteld om tot teruggave over te gaan.^[21.]

8.7.

Als de officier van justitie weigert om gebruik te maken van zijn bevoegdheid ex art. 118a Sv, omdat hij bijvoorbeeld weigert akkoord te gaan met de aangeboden zekerheidstelling kan hierover worden geklaagd bij de beklagrechtter ex art. 552a Sv. Het betreft dan een beklag over het uitblijven van een last tot teruggave als bedoeld in art. 552a lid 1 Sv.^[22.] Art. 552a Sv biedt echter geen grondslag teruggave onder zekerheidstelling te gelasten als de beklagrechtter van oordeel is dat het beklag gegrond is. Dat kan de zittingsrechtter ingevolge art. 353 lid 4 Sv wél. Analoge toepassing van art. 353 Sv op de beklagprocedure is niet goed verdedigbaar, nu art. 353 Sv uitdrukkelijk alleen ziet op beslag ex art. 94 Sv. Mijn ambtgenoot Knigge heeft in een conclusie^[23.] in een dergelijke situatie voorgesteld dat de beklagrechtter die van oordeel is dat het voortduren van het beslag in strijd is met het subsidiariteitsbeginsel, de behandeling van het beklag voor een bepaalde termijn kan aanhouden om de officier van justitie in de gelegenheid te stellen met de beslagene tot een vergelijk te komen.^[24.]

8.8.

In onderhavige zaak heeft de klager de rechtbank gevraagd te gelasten dat het openbaar ministerie vervangende zekerheid aanvaardt of daartoe in overleg gaat met de verdediging. De rechtbank heeft met betrekking tot dit verzoek de klager niet ontvankelijk verklaard omdat de wet deze mogelijkheid niet kent. Dat oordeel is op zichzelf juist.

8.9.

Zoals hiervoor is uiteen gezet kan de klager echter wel klagen over het feit dat de officier van justitie geen gebruik maakt van zijn bevoegdheid ex art. 118a Sv, hetgeen de klager in dit geval ook heeft gedaan in de vorm van een verweer over de subsidiariteit van het beslag. De rechtbank heeft dit verweer verworpen met de overweging dat het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, zonder dit oordeel nader te motiveren. Verder heeft de rechtbank ten aanzien van de mogelijkheid van zekerheidstelling ex art. 118a Sv enkel overwogen dat het aan de officier van justitie is om te beoordelen of een bepaalde vorm van zekerheidstelling in de plaats kan komen van het beslag. In het licht van het aanbod van de verdediging dat de klager graag medewerking wil verlenen aan het geven van een vorm van zekerheid, daartoe ook concrete voorstellen heeft gedaan en heeft onderbouwd dat hij te maken heeft met betalingsverplichtingen van een half miljoen euro, heeft de rechtbank naar mijn mening onvoldoende gemotiveerd waarom in deze zaak voortzetting van het beslag in overeenstemming is met het subsidiariteitsbeginsel.

8.10.

Tot slot wil ik nog opmerken dat gelet op het feit dat het beslag tijdens de behandeling in raadkamer nog van vrij recente datum was, een grote waarde vertegenwoordigde en uit de stukken blijkt dat de gesprekken over een eventuele zekerheidstelling nog in volle gang waren, de rechtbank de mogelijkheid had om de behandeling van het klaagschrift voor een bepaalde termijn aan te houden teneinde partijen in de gelegenheid te stellen overeenstemming te bereiken over zekerheidstelling. Die mogelijkheid heeft de rechtbank ten onrechte onbenut gelaten.

8.11.

Het tweede middel slaagt.

9. Het derde middel

9.1.

Het derde middel klaagt dat de rechtbank ten aanzien van het beslag ex art. 94 Sv dat onder alle vier de

klagers is gelegd ten onrechte en op onjuiste gronden heeft geoordeeld, althans niet begrijpelijk heeft gemotiveerd dat (i) de ten aanzien van de inbeslaggenomen geheimhouderstukken en -gegevens gevolgde procedure rechtmatig en niet in strijd met (het doel van) de wettelijke bepaling is, en (ii) geen aanleiding bestaat de rechter-commissaris opdracht te geven tot nader onderzoek.

9.2.

Blijkens de toelichting op het middel is de kern van de klacht dat de procedure van art. 98 Sv ten onrechte niet is gevolgd en dat de rechtbank heeft verzuimd de behandeling van het klaagschrift aan te houden en de stukken in handen van de rechter-commissaris te stellen teneinde alsnog een beschikking als bedoeld in art. 98 lid 1 Sv te geven.

10. Standpunt van de klagers, de advocaten en het openbaar ministerie

10.1.

De klagers en hun advocaten hebben zich op het standpunt^[25.] gesteld dat het beslag onrechtmatig is omdat geheimhouderstukken en -gegevens onderdeel uitmaken van het beslag en verzuimd is de procedure van art. 98 Sv te volgen. Daartoe is aangevoerd dat uit de tekst van art. 98 Sv en uit de wetsgeschiedenis^[26.] volgt dat de rechter-commissaris degene is die bevoegd is tot het nemen van een beslissing over de inbeslagneming en kennisneming van stukken waarin zich, naar (niet volstrekt onaannemelijk) wordt gesteld, geheimhouderstukken bevinden. Als een zodanige beslissing nog niet door de rechter-commissaris is gegeven, dient de zaak volgens de Hoge Raad^[27.] alsnog naar de rechter-commissaris te worden verwezen.

10.2.

Volgens het openbaar ministerie^[28.] is er alles aan gedaan om de geheimhouderstukken buiten het beslag te houden en was het voorleggen van stukken aan de rechter-commissaris niet aan de orde. Tijdens de doorzoeking bleek volgens de officier van justitie evident dat niet alle aangewezen stukken geheimhouderstukken konden betreffen. Door geheimhouderfunctionarissen die niet bij het onderzoek betrokken waren, is beoordeeld welke stukken geheimhouderstukken zijn en deze zijn teruggegeven aan de beslagene. Stukken waarover twijfel bestond zijn in een gesloten envelop overgedragen aan de geheimhoudingsfunctionaris van het Functioneel Parket. Ook het digitale beslag is gefilterd op geheimhouderstukken aan de hand van daarvoor vastgestelde zoektermen en aanvullende gegevens die door de raadsliden zijn aangedragen.

11. De beschikking

11.1.

De rechtbank heeft het klaagschrift met betrekking tot het beslag ex art. 94 Sv ongegrond verklaard en het verweer met betrekking tot de rechtmatigheid van het beslag in verband met de gevolgde procedure met betrekking tot de geheimhouderstukken als volgt verworpen:

“Het op grond van artikel 94 Sv gelegd beslag

Gelet op de aard en omvang van de verdenking en het onderzoek is de rechtbank van oordeel dat de inbeslagneming van bankbescheiden, fysieke administratie en datadragers met digitale administratie met betrekking tot de onderzoeksperiode, mede gelet op de fase waarin zich het onderzoek bevindt, in het belang is van strafvordering en niet onrechtmatig is.

Bij de inbeslagneming en vastlegging van gegevens moet het verschoningsrecht worden gerespecteerd. Door klagers is in het klaagschrift gesteld dat het er, gelet op de grote hoeveelheid inbeslaggenomen administratie,

voor moet worden gehouden dat zich hieronder ook geheimhouderstukken bevinden. Bij de doorzoeking in het bedrijfspand werden in de kantoorruimtes op vrijwel alle kasten, (lege) stellingen en stapels administratie A4'tjes aangetroffen met de tekst 'vertrouwelijk van/voor raadsman/advocaat'. Bij door medewerkers geheimhouder steekproefsgewijs doorgenomen ordners of administratie met een dergelijk A4'tje bleek het - in sommige gevallen overduidelijk - niet om geheimhouderstukken te gaan. Desgevraagd is door medewerkers van het bedrijf noch de raadvrouw aangegeven waar zich de geheimhouderstukken zouden moeten bevinden. Het ter plaatse uifilteren van geheimhouderstukken was gelet op het voorgaande niet mogelijk. De hiervoor beschreven opstelling bij de doorzoeking heeft ertoe geleid dat het Openbaar Ministerie en de opsporingsinstanties dienden te onderzoeken of onderdelen van het beslag mogelijk onder het verschoningsrecht van geheimhouders vallen. Dat de doorzoeking is voortgezet met de bedoeling het beslag nadien te onderzoeken op de mogelijke aanwezigheid van geheimhouderstukken, maakt de inbeslagneming naar het oordeel van de rechtbank niet onrechtmatig.

De fysieke administratie is vervolgens door twee geheimhoudermedewerkers van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit die niet bij het onderzoek betrokken zijn, onderzocht op aanwezigheid van geheimhouderstukken teneinde deze uit het beslag te halen en terug te geven aan de beslagene. De digitale administratie is digitaal gefilterd, mede aan de hand van door de verdediging aangeleverde namen van geheimhouders. De geheimhouderstukken zijn daarna teruggegeven of vernietigd. Een dergelijke werkwijze acht de rechtbank onder deze omstandigheden efficiënt en als zodanig niet in strijd met het doel van de wettelijke bepaling. Door de officier van justitie is toegezegd dat eventuele geheimhouderstukken buiten het beslag zullen blijven. De vraag of inbeslagneming of kennisneming van stukken was toegestaan, is derhalve niet aan de orde, zodat er geen aanleiding is de gegevens of documenten in handen te stellen van de rechter-commissaris. Door klagers is niet aannemelijk gemaakt dat zich na deze filtering nog geheimhouderstukken in het beslag zouden bevinden en evenmin aangegeven om welke stukken het dan zou gaan. Bij gebreke aan aanduiding door klagers zelf, ziet de rechtbank geen aanleiding de rechter-commissaris opdracht te geven dit nader te onderzoeken. Artikel 98 Sv is niet van toepassing nu dat artikel ziet op een inbeslagname/doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden.

Het beslag is derhalve rechtmatig gelegd. (...)"

12. Bespreking van het derde middel

12.1.

Tijdens de doorzoeking is door de klagers en door de aldaar aanwezige advocaatmr. Benhaim gewezen op de aanwezigheid van geheimhouderstukken in zowel het fysieke als het digitale beslag. Kort na de doorzoeking hebben beide advocaten van de klagers schriftelijk aan de officier van justitie kenbaar gemaakt dat zij zich op hun verschoningsrecht beroepen.^[29.]

12.2.

Blijkens de vaststellingen van de rechtbank is in onderhavige zaak de volgende procedure gevolgd. De fysieke administratie is door twee geheimhoudermedewerkers van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit die niet bij het onderzoek betrokken zijn, onderzocht op aanwezigheid van geheimhouderstukken teneinde deze uit het beslag te halen en terug te geven aan de beslagene. De digitale administratie is digitaal gefilterd, mede aan de hand van door de verdediging aangeleverde namen van geheimhouders. De geheimhouderstukken zijn daarna teruggegeven of vernietigd.

12.3.

Zowel de verschoningsgerechtigde als de beslagene kunnen in een klaagschrift ex art. 552a Sv klagen over de inbeslagneming of vastlegging van gegevens waarop het verschoningsrecht van toepassing is.^[30.] In onderhavige zaak hebben beslagene - die zelf geen verschoningsgerechtigden zijn - een klaagschrift

ingediend.

12.4.

In het arrest van 16 juni 2020^[31.] heeft de Hoge Raad een overzicht gegeven van zijn eerdere rechtspraak^[32.] over gevallen waarin een beslagene, niet zijnde de verschoningsgerechtigde, in een beklagprocedure aanvoert dat een geheimhouder de bevoegdheid tot verschoning kan uitoefenen ten aanzien van onder hem inbeslaggenomen bescheiden, brieven of andere stukken of gegevens die door hem zijn uitgeleverd ter inbeslagneming dan wel gegevens die op de voet van art.125i Sv zijn vastgelegd:

“4.2.2 Deze rechtspraak komt erop neer dat een redelijke wetstoepassing ook in die gevallen meebrengt dat de rechter-commissaris bevoegd is ter zake te beslissen. Hij zal de verschoningsgerechtigde in staat stellen zich uit te laten over zijn verschoningsrecht met betrekking tot de stukken en gegevens. Wanneer de verschoningsgerechtigde zich op het standpunt stelt dat het gaat om stukken of gegevens die noch voorwerp van het strafbare feit uitmaken noch tot het begaan daarvan hebben gediend en waarvan kennisneming zou leiden tot schending van het beroepsgeheim, dient dit standpunt door de organen van politie en justitie te worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijze geen twijfel erover kan bestaan dat dit standpunt onjuist is. Het oordeel of dit laatste het geval is komt in eerste instantie toe aan de rechter-commissaris, bij voorkeur na overleg met een gezaghebbend vertegenwoordiger van de beroepsgroep van de verschoningsgerechtigde (zoals de plaatselijk deken van de Orde van Advocaten of de Ringvoorzitter). Voor zover dat noodzakelijk is mag daartoe door de rechter-commissaris van de desbetreffende stukken en gegevens worden kennisgenomen. Indien de rechter-commissaris - bijvoorbeeld in verband met de aard of de omvang van de inbeslaggenomen stukken of gegevens - niet in staat is zelf dat onderzoek te verrichten, zal hij het daarheen dienen te leiden dat het onderzoek wordt verricht door zodanige functionaris en op zodanige wijze dat is gewaarborgd dat het verschoningsrecht niet in het gedrang komt.

4.2.3 Beslist de rechter-commissaris dat de inbeslagneming (of, indien het gaat om gegevens, de kennisneming) is toegestaan, dan dient gehandeld te worden zoals in artikel 98 lid 3 Sv is bepaald. De beschikking van de rechter-commissaris zal aan de betrokken verschoningsgerechtigde moeten worden betekend, onder mededeling dat deze binnen veertien dagen tegen deze beschikking een klaagschrift kan indienen bij een in die mededeling aangeduid gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd en tevens dat niet tot kennisneming van de stukken of gegevens wordt overgegaan dan nadat onherroepelijk over het beklag van de verschoningsgerechtigde is beslist.

4.3.1 Daaraan kan het volgende worden toegevoegd in verband met gevallen zoals het onderhavige, waarin sprake is van een grote hoeveelheid (digitale) stukken of gegevens die volgens de beslagene onder het verschoningsrecht van geheimhouders vallen en waarin de desbetreffende stukken of gegevens in relatie lijken te staan tot (vele) verschillende geheimhouders van wie de identiteit of een contactgegeven onbekend is of welke informatie zich niet op betrekkelijk eenvoudige wijze laat achterhalen. In een dergelijk geval ligt het doorgaans in de rede dat onder leiding van de rechter-commissaris een schifting wordt gemaakt tussen stukken of gegevens die wel en die niet onder het verschoningsrecht kunnen vallen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een lijst met zoektermen die betrekking hebben op het deel van het materiaal waarover het verschoningsrecht zich mogelijk uitstrekt, zoals namen en e-mailadressen of termen die specifiek kunnen duiden op het voorwerp van het ingeroepen verschoningsrecht.

De rechter-commissaris dient het onderzoek zo in te richten dat voldoende wordt gewaarborgd dat het verschoningsrecht niet door het strafrechtelijk onderzoek kan worden geschonden. Dat kan meebrengen dat de rechter-commissaris die voornemens is een dergelijke schifting te (laten) maken, zowel de afgeleid verschoningsgerechtigde als een gezaghebbend lid van de beroepsgroep van de verschoningsgerechtigde dan wel een andere ter zake deskundige persoon bij de voorbereiding en uitvoering van dit onderzoek betreft.

4.3.2 Alvorens te beslissen of het beslag op de na de schifting overgebleven stukken of gegevens kan worden toegestaan op de grond dat het niet gaat om onder het verschoningsrecht vallend materiaal, wordt de afgeleid verschoningsgerechtigde in beginsel in de gelegenheid gesteld zich uit te laten over de toelaatbaarheid van het gebruik van de voorgeselecteerde stukken of gegevens voor strafrechtelijk onderzoek. Verder dient, nadat de rechter-commissaris heeft beslist dat inbeslagneming is toegestaan, te worden gehandeld zoals in artikel 98

lid 3 Sv is bepaald. Daarvan kan echter worden afgezien indien en voor zover, ondanks de daartoe verrichte nodige inspanningen - mede in verband met het belang van de voortgang van het opsporingsonderzoek en het daarmee samenhangende recht van de verdachte op berechting binnen een redelijke termijn - het redelijkerwijs als gevolg van de omstandigheid dat de stukken of gegevens in relatie lijken te staan tot (vele) verschillende onbekende of niet eenvoudig te achterhalen geheimhouders niet mogelijk is gebleken alle (eventuele) verschoningsgerechtigden in staat te stellen zich uit te laten over hun verschoningsrecht met betrekking tot de geselecteerde stukken of gegevens.

Daarbij geldt dat de rechter-commissaris zich ervan moet vergewissen dat het niet aannemelijk is dat er (nog) een verschoningsgerechtigde is die zich met betrekking tot na de schifting overgebleven stukken en gegevens op zijn verschoningsrecht beroept.”

12.5.

Voorts volgt uit de jurisprudentie dat wanneer de rechtbank bij de behandeling van een klaagschrift ex art. 552a Sv vaststelt dat de rechter-commissaris (nog) niet heeft beslist op het beroep op het verschoningsrecht, de rechtbank de behandeling van het klaagschrift dient aan te houden en de zaak in handen van de rechter-commissaris dient te stellen zodat deze op grond van art. 98 Sv kan beslissen of en zo ja welk verschoningsgerechtigd materiaal zich bij het inbeslaggenomen bevindt en of kennisneming van het materiaal toelaatbaar is.^[33.]

12.6.

Gelet op de hiervoor weergegeven rechtspraak klaagt het middel terecht over het oordeel van de rechtbank dat art. 98 Sv in onderhavige zaak niet van toepassing is omdat dit artikel alleen zou zien op een inbeslagname onder functioneel verschoningsgerechtigden. Art. 98 Sv geldt immers ongeacht onder wie de voorwerpen/gegevens in beslag zijn genomen of zijn vastgelegd: onder de verschoningsgerechtigde zelf,^[34.] of onder een cliënt,^[35.] of een derde met een afgeleid verschoningsrecht.^[36.] Nu bovendien is gebleken dat de rechter-commissaris (nog) niet heeft beslist op het beroep op het verschoningsrecht klaagt het middel er tevens terecht over dat de rechtbank de behandeling van het klaagschrift ten onrechte niet heeft aangehouden en de stukken niet in handen van de rechter-commissaris heeft gesteld teneinde een beslissing te geven als bedoeld in art. 98 lid 1 Sv.

12.7.

In dit verband heeft de steller van het middel eveneens geklaagd dat de overweging van de rechtbank ‘*dat het Openbaar Ministerie en de opsporingsinstanties dienden te onderzoeken of onderdelen van het beslag mogelijk onder het verschoningsrecht van geheimhouders vallen*’, onjuist is. Ook hierin heeft de steller van het middel het gelijk aan zijn zijde. Gelet op art. 98 Sv is het juist aan de rechter-commissaris om hierover te oordelen.

12.8.

Hetzelfde geldt voor de overweging dat “*door de officier van justitie is toegezegd dat eventuele geheimhouderstukken buiten het beslag zullen blijven. De vraag of inbeslagneming of kennisneming van stukken was toegestaan, is derhalve niet aan de orde, zodat er geen aanleiding is de gegevens of documenten in handen te stellen van de rechter-commissaris.*” De overweging miskent volgens de steller van het middel dat van inbeslagneming van geheimhouderstukken reeds sprake is wanneer deze aan de feitelijke macht van de beslagene worden onttrokken en in de macht van de het openbaar ministerie terecht komen, ook als dat is gebeurd ter beoordeling van de stukken.^[37.] Bovendien staat vast dat door ‘geheimhoudermedewerkers van de NVWA’ inhoudelijk kennis is genomen van de stukken. Met de steller van het middel ben ik van mening dat het oordeel van de rechtbank dat de vraag of inbeslagneming of kennisneming van stukken was toegestaan niet aan de orde is, zodat evenmin aanleiding bestaat de gegevens of documenten in handen te stellen van de rechter-commissaris, onjuist en onbegrijpelijk is gemotiveerd.

12.9.

Tenslotte wijst de steller van het middel op de overweging van de rechtbank dat “door klagers niet aannemelijk (is) gemaakt dat zich na deze filtering nog geheimhouderstukken in het beslag zouden bevinden en evenmin (is) aangegeven om welke stukken het dan zou gaan”. De steller van het middel benadrukt dat de klagers in dezen geen verwijt kan worden gemaakt. Niet alleen vanwege de omvang van het beslag, maar ook omdat de procedure van art. 98 Sv juist in het leven is geroepen om hier helderheid over te verschaffen. Ook dat onderschrijf ik. Uit de hiervoor genoemde jurisprudentie blijkt dat zodra de beslagene melding maakt van de aanwezigheid van geheimhouderstukken en de schending van het beroepsgeheim, dit standpunt door de organen van politie en justitie moet worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijze geen twijfel erover kan bestaan dat dit standpunt onjuist is. Het is dus niet aan de klagers om hun stelling in deze aannemelijk te maken.

12.10.

Het derde middel slaagt.

Uitspraak

Hoge Raad:

2. Beoordeling van het tweede cassatiemiddel

2.1

Het cassatiemiddel komt onder meer op tegen het oordeel van de rechtbank dat de voortzetting van het op grond van artikel 94a van het Wetboek van Strafvordering (hierna: Sv) onder de klager [klager 1] gelegde beslag in overeenstemming is met de eis van subsidiariteit.

2.2.1

Volgens het proces-verbaal van de behandeling in raadkamer van 29 april 2020 heeft de raadvrouw van de klager [klager 1] daar het woord gevoerd overeenkomstig de pleitnota die in het dossier is gevoegd. Deze pleitnota houdt in:

“VII. Strijd met subsidiariteit (...)

84. Anders dan de Officier van Justitie meermaals stelt, is een bankgarantie niet de enige manier waarop zekerheid kan worden gesteld. Vele vormen van zekerheid zijn mogelijk. Het verbaast de verdediging dat de Officier van Justitie daarmee niet bekend is. Het LBA is dat in elk geval zeker.

(...)

87. De verdediging heeft ten tijde van de doorzoeking ter inbeslagneming aan de Officier van Justitie gevraagd om overleg over het conservatoir beslag. Kort na de doorzoeking ter inbeslagneming is dit verzoek schriftelijk gemotiveerd herhaald. Daarbij is vervangende zekerheid aangeboden, ter hoogte van ten minste het beslagen bedrag. Steeds is verzocht om overleg teneinde tot een oplossing te komen. [klager 1] werd immers direct geconfronteerd met het niet kunnen nakomen van diverse betalingsverplichtingen als gevolg van het conservatoir beslag.

88. Het is mijn ervaring dat een dergelijk overleg juist in het begin van de zaak efficiënt kan zijn en zelfs mogelijk deze beklagprocedure had kunnen voorkomen.

89. De verdediging heeft via haar brief van 14 februari jl. met bijlagen vervangende zekerheid geboden in de vorm van een combinatie of gedeelte van:

- niet beslagen onroerend goed: woningen en
- een bedrijfspand in [plaats]
- een partieel pandrecht op de aandelen in het [concern] met een geschat eigen vermogen van EUR 8.869.000,- conform de vastgestelde jaarrekening d.d. 2018.

90. De verdediging is te allen tijde bereid geweest om hierover overleg te voeren met het OM. Klager is bereid om alle medewerking te verlenen die nodig is om de gewenste vervangende zekerheid te bewerkstelligen en heeft ook benadrukt dat gedeeltelijke opheffing van het beslag in ruil voor vervangende zekerheid absoluut een optie is.

91. De OvJ is hier op geen enkel moment op ingegaan en blijft bij het stellen van een bankgarantie. Het aanbod tot (gedeeltelijke) vervangende zekerheid, is onbesproken gebleven. De verdediging kan helaas niet anders dan die opstelling inderdaad opvatten als een niet meewerkende houding.⁹² Daarbij helpt het niet mee dat de Officier van Justitie heeft aangegeven bij voorkeur alleen schriftelijk te willen communiceren.

93. De Officier van Justitie stelt in haar brieven steeds dat een bankgarantie het enige alternatief zou zijn voor het (gedeeltelijk) opheffen van de beslagen op de banktegoeden van [klager 1]. Dit standpunt wordt in de schriftelijke reactie herhaald.

94. Zoals meermaals aangegeven aan het OM, is dit feitelijk onjuist en wordt hiermee geen redelijk alternatief geboden aangezien hiermee geen geld vrijkomt dat kan worden gebruikt ten behoeve van de aangehechte betalingsverplichtingen. Een bank zal immers in ruil voor een bankgarantie een 'contragarantie' eisen, een zekerheid willen bedingen, door een bedrag ter hoogte van de bankgarantie te blokkeren. Dit heeft derhalve dezelfde consequenties voor [klager 1] als conservatoir strafrechtelijk beslag. Daarmee komt er derhalve geen geld vrij om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen, het tegendeel zal aan de orde zijn. De Officier van Justitie presenteert dit als een redelijk alternatief maar dat is het in casu niet.

95. In de brief van 10 april jl. stelt de OvJ te begrijpen dat er voor [klager 1] nadelen kleven aan een bankgarantie, maar zo stelt ze 'het is de enige mogelijkheid die de wet biedt'. Dit laatste is feitelijk onjuist. Ik wijs op de tekst van art. 118a lid 2 Sv. Daarbij merk ik op dat het ook in de praktijk regelmatig voorkomt dat in goed overleg met het OM en het LBA vervangende zekerheid wordt gesteld die wordt geaccepteerd. Het OM heeft expertise om de contracten ter zake op te stellen.

96. De Officier van Justitie stelt volgens de verdediging ten onrechte dat de aangeboden alternatieve zekerheden onvoldoende zekerheid voor het OM zouden bieden en onderzoekt ook niet of het gedeeltelijk aanvaarden van het aanbod tot vervangende zekerheid een mogelijkheid zou zijn zodat er in elk geval geld vrijkomt om aan de betalingsverplichting van € 478.710,65 te kunnen voldoen.

97. De Officier van Justitie stelt dat [klager 1] de eerder aangeboden alternatieve zekerheden in de vorm van niet beslagen onroerend goed en een pandrecht op de aandelen van de onderneming zou kunnen aanbieden aan de bank om een bankgarantie te verkrijgen. Ook dat is, zoals reeds aangegeven, geen redelijk alternatief.

98. Gelet op het onderhavige lopende strafrechtelijk onderzoek heeft de contactpersoon van cliënt bij de Rabobank zich reeds mondeling jegens [klager 1] namens de Rabobank op het standpunt gesteld dat er gelet op wet- en regelgeving en interne richtlijnen van de Rabobank geen nieuwe dienstverlening mag plaatsvinden. De huidige dienstverlening gaat gelukkig vooralsnog wel door zodat de ondernemingen financieel op dit moment niet in gevaar komen.

99. Een bankgarantie betreft nieuwe dienstverlening, en zal niet plaats kunnen vinden gedurende het strafrechtelijk onderzoek.

(...)

103. Concluderend geldt dat het OM volgens de verdediging heeft gehandeld in strijd met beginselen van subsidiariteit. Het OM stelt zich ten onrechte op het standpunt dat een bankgarantie de enige manier is waarop zekerheid kan worden gesteld. Dat is feitelijk onjuist. Dit betreft evenmin een ‘redelijk’ alternatief. Voorts wijst het OM de vervangende zekerheid die tijdens de verdediging is aangeboden ten onrechte van de hand, zonder die mogelijkheid te onderzoeken en zonder daarover in overleg te gaan.

104. De verdediging merkt op dat zij nog altijd graag mee zal werken aan een redelijke alternatieve vorm van zekerheid en daarover in overleg wenst te treden met het OM. Het eerder aangeboden en niet beslagen onroerend goed met overwaarden biedt volgens de verdediging een uitstekend alternatief, waarna er een deel van het beslag op de banktegoeden vrij kan komen en de betalingsverplichtingen door [klager 1] (grotendeels) kunnen worden voldaan. Het is voor hem van belang dat in elk geval het bedrag van bijna € 500.000,- aan betalingsverplichtingen op korte termijn kan worden voldaan.”

2.2.2

Het proces-verbaal van de behandeling in raadkamer van 29 april 2020 houdt, voor zover voor de beoordeling van het cassatiemiddel van belang, het volgende in:

“De officier van justitie deelt, zakelijk weergegeven, het volgende mee.

(...)

Wat betreft het bieden van vervangende zekerheid: er wordt verontwaardigd gesproken over overleg met het OM. Ik heb geen schriftelijk onderbouwd alternatief gekregen. Ik hoor eerst hier op zitting dat de Rabobank niet wenst mee te werken aan een bankgarantie. Vorige week is per e-mail een voorstel voor alternatieve zekerheid verzonden, waarna uit onderzoek blijkt dat het pand dat wordt aangeboden niet in eigendom is van klager. Ik doe herhaald het verzoek om bij een alternatieve zekerheidstelling op schrift te komen met een met stukken onderbouwd redelijk alternatief. Dat ontbreekt tot nu toe. Wat resteert is een bombardement van e-mailberichten en brieven. U merkt mijn irritatie.”

2.2.3

De rechtbank heeft het klaagschrift ongegrond verklaard en daartoe, voor zover hier van belang, het volgende overwogen:

“Het op grond van artikel 94a Sv gelegd beslag

(...) de raadkamer [is] (...) van oordeel dat sprake is van een verdenking van misdrijven waarvoor een geldboete van de vijfde categorie kan worden opgelegd, en dat, gezien die verdenking en de lange periode waarop het onderzoek betrekking heeft, zich niet het geval voordoet dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat de strafrechter, later oordelend, aan de verdachte de verplichting tot het betalen van een geldboete dan wel de verplichting tot betaling van een geldbedrag ter ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel zal opleggen als bedoeld in artikel 36e Sr. Verder is de raadkamer van oordeel dat voortzetting van het beslag in overeenstemming is met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Het is voorts aan de officier van justitie om te beoordelen of een bepaalde vorm van zekerheidstelling in de plaats kan komen van het beslag.”

2.3

Artikel 118a Sv luidt:

- “
  1. Het openbaar ministerie kan ambtshalve of op verzoek van de beslagene of van een andere belanghebbende een voorwerp dat op grond van artikel 94a in beslag is genomen onder zekerheidsstelling doen teruggeven.
  2. De zekerheid bestaat in de storting van geldswaarden door de beslagene of een derde, of in de verbintenis van een derde als waarborg, voor een bedrag en op een wijze als door het

2.4

Artikel 118a Sv biedt in het geval van een conservatoir beslag op grond van artikel 94a Sv de mogelijkheid van teruggave onder zekerheidstelling. Als het openbaar ministerie bij een dergelijk beslag weigert om een voorwerp onder zekerheidstelling terug te geven, kan de belanghebbende op grond van artikel 552a Sv klagen over de voortdoring van het beslag. De beklagrechter beoordeelt dan of sprake is van een toereikend onderbouwd aanbod tot zekerheidstelling dat een aanvaardbaar alternatief kan bieden voor het gelegde conservatoire beslag op het voorwerp. Indien dat het geval is, toetst de beklagrechter of dit aanbod - mede in het licht van de door het openbaar ministerie aan de zekerheidstelling gestelde voorwaarden - meebrengt dat de voortzetting van het beslag niet langer in overeenstemming is met de eis van subsidiariteit. Alvorens hierover definitief te beslissen kan de beklagrechter de behandeling van het klaagschrift aanhouden teneinde de klager in de gelegenheid te stellen om met het openbaar ministerie tot een vergelijk te komen over de aan vervangende zekerheid gestelde voorwaarden.

2.5

De rechtbank heeft kennelijk geoordeeld dat, ook in het licht van wat namens de klager [klager 1] tijdens de behandeling van het klaagschrift in raadkamer is aangevoerd over een aanbod tot zekerheidstelling als bedoeld in artikel 118a Sv, de voortzetting van het op grond van artikel 94a Sv onder de klager gelegde beslag in overeenstemming is met de eis van subsidiariteit. Dat oordeel getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is in het licht van het verhandelde in de raadkamer van 29 april 2020, in het bijzonder over de omstandigheid dat het aanbod bestond uit het vestigen van een recht van hypotheek op een woning die niet aan de klager toebehoorde, toereikend gemotiveerd. Het cassatiemiddel faalt in zoverre.

3. Beoordeling van het derde cassatiemiddel

3.1

Het cassatiemiddel klaagt onder meer dat (i) de procedure van artikel 98 Sv ten onrechte niet is gevolgd en (ii) de rechtbank heeft verzuimd de behandeling van het klaagschrift aan te houden en de stukken in handen van de rechter-commissaris te stellen teneinde alsnog een beschikking als bedoeld in artikel 98 lid 1 Sv te geven. De klachten lenen zich voor gezamenlijke bespreking.

3.2

De beschikking van de rechtbank houdt, voor zover voor de beoordeling van het cassatiemiddel van belang, het volgende in:

“Het op grond van artikel 94 Sv gelegd beslag

Gelet op de aard en omvang van de verdenking en het onderzoek is de rechtbank van oordeel dat de inbeslagneming van bankbescheiden, fysieke administratie en datadragers met digitale administratie met betrekking tot de onderzoeksperiode, mede gelet op de fase waarin zich het onderzoek bevindt, in het belang is van strafvordering en niet onrechtmatig is.

Bij de inbeslagneming en vastlegging van gegevens moet het verschoningsrecht worden gerespecteerd. Door klagers is in het klaagschrift gesteld dat het er, gelet op de grote hoeveelheid inbeslaggenomen administratie, voor moet worden gehouden dat zich hieronder ook geheimhouderstukken bevinden. Bij de doorzoeking in het bedrijfspand werden in de kantoorruimtes op vrijwel alle kasten, (lege) stellingen en stapels administratie A4'tjes aangetroffen met de tekst 'vertrouwelijk van/voor raadsman/advocaat'. Bij door medewerkers geheimhouder steekproefsgewijs doorgenomen ordners of administratie met een dergelijk A4'tje bleek het - in sommige gevallen overduidelijk - niet om geheimhouderstukken te gaan. Desgevraagd is door medewerkers

van het bedrijf noch de raadvrouw aangegeven waar zich de geheimhouderstukken zouden moeten bevinden. Het ter plaatse uifilteren van geheimhouderstukken was gelet op het voorgaande niet mogelijk. De hiervoor beschreven opstelling bij de doorzoeking heeft ertoe geleid dat het Openbaar Ministerie en de opsporingsinstanties dienden te onderzoeken of onderdelen van het beslag mogelijk onder het verschoningsrecht van geheimhouders vallen. Dat de doorzoeking is voortgezet met de bedoeling het beslag nadien te onderzoeken op de mogelijke aanwezigheid van geheimhouderstukken, maakt de inbeslagneming naar het oordeel van de rechtbank niet onrechtmatig.

De fysieke administratie is vervolgens door twee geheimhoudermedewerkers van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit die niet bij het onderzoek betrokken zijn, onderzocht op aanwezigheid van geheimhouderstukken teneinde deze uit het beslag te halen en terug te geven aan de beslagene. De digitale administratie is digitaal gefilterd, mede aan de hand van door de verdediging aangeleverde namen van geheimhouders. De geheimhouderstukken zijn daarna teruggegeven of vernietigd. Een dergelijke werkwijze acht de rechtbank onder deze omstandigheden efficiënt en als zodanig niet in strijd met het doel van de wettelijke bepaling. Door de officier van justitie is toegezegd dat eventuele geheimhouderstukken buiten het beslag zullen blijven. De vraag of inbeslagneming of kennisneming van stukken was toegestaan, is derhalve niet aan de orde, zodat er geen aanleiding is de gegevens of documenten in handen te stellen van de rechter-commissaris. Door klagers is niet aannemelijk gemaakt dat zich na deze filtering nog geheimhouderstukken in het beslag zouden bevinden en evenmin aangegeven om welke stukken het dan zou gaan. Bij gebreke aan aanduiding door klagers zelf, ziet de rechtbank geen aanleiding de rechter-commissaris opdracht te geven dit nader te onderzoeken. Artikel 98 Sv is niet van toepassing nu dat artikel ziet op een inbeslagname/doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden.

Het beslag is derhalve rechtmatig gelegd. (...)"

3.3

In zijn arrest van 16 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1048 (*NJ 2021/117*, m.nt. T. Kooijmans; *red.*) heeft de Hoge Raad het volgende overwogen:

“4.2.1 In zijn beschikkingen van 13 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3076 (*NJ 2016/8*, m.nt. F. Vellinga-Schootstra; *red.*), 22 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3714 (*NJ 2016/140*, m.nt. F. Vellinga-Schootstra; *red.*) en 16 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1960, heeft de Hoge Raad enige overwegingen gegeven over gevallen waarin een beslagene, niet zijnde de verschoningsgerechtigde, in een beklagprocedure aanvoert dat een geheimhouder de bevoegdheid tot verschoning kan uitoefenen ten aanzien van onder hem inbeslaggenomen bescheiden, brieven of andere stukken, stukken of gegevens die door hem zijn uitgeleverd ter inbeslagneming dan wel gegevens die op de voet van artikel 125i Sv zijn vastgelegd.

4.2.2 Deze rechtspraak komt erop neer dat een redelijke wetstoepassing ook in die gevallen meebrengt dat de rechter-commissaris bevoegd is ter zake te beslissen. Hij zal de verschoningsgerechtigde in staat stellen zich uit te laten over zijn verschoningsrecht met betrekking tot de stukken en gegevens. Wanneer de verschoningsgerechtigde zich op het standpunt stelt dat het gaat om stukken of gegevens die noch voorwerp van het strafbare feit uitmaken noch tot het begaan daarvan hebben gediend en waarvan kennisneming zou leiden tot schending van het beroepsgeheim, dient dit standpunt door de organen van politie en justitie te worden geëerbiedigd, tenzij redelijkerwijze geen twijfel erover kan bestaan dat dit standpunt onjuist is. Het oordeel of dit laatste het geval is komt in eerste instantie toe aan de rechter-commissaris, bij voorkeur na overleg met een gezaghebbend vertegenwoordiger van de beroepsgroep van de verschoningsgerechtigde (zoals de plaatselijk deken van de Orde van Advocaten of de Ringvoorzitter). Voor zover dat noodzakelijk is mag daartoe door de rechter-commissaris van de desbetreffende stukken en gegevens worden kennisgenomen. Indien de rechter-commissaris - bijvoorbeeld in verband met de aard of de omvang van de inbeslaggenomen stukken of gegevens - niet in staat is zelf dat onderzoek te verrichten, zal hij het daarheen dienen te leiden dat het onderzoek wordt verricht door zodanige functionaris en op zodanige wijze dat is gewaarborgd dat het verschoningsrecht niet in het gedrang komt.

4.2.3 Beslist de rechter-commissaris dat de inbeslagneming (of, indien het gaat om gegevens, de kennisneming) is toegestaan, dan dient gehandeld te worden zoals in artikel 98 lid 3 Sv is bepaald. De

beschikking van de rechter-commissaris zal aan de betrokken verschoningsgerechtigde moeten worden betekend, onder mededeling dat deze binnen veertien dagen tegen deze beschikking een klaagschrift kan indienen bij een in die mededeling aangeduid gerecht in feitelijke aanleg waarvoor de zaak wordt vervolgd en tevens dat niet tot kennisneming van de stukken of gegevens wordt overgegaan dan nadat onherroepelijk over het beklag van de verschoningsgerechtigde is beslist.

4.3.1 Daaraan kan het volgende worden toegevoegd in verband met gevallen zoals het onderhavige, waarin sprake is van een grote hoeveelheid (digitale) stukken of gegevens die volgens de beslagene onder het verschoningsrecht van geheimhouders vallen en waarin de desbetreffende stukken of gegevens in relatie lijken te staan tot (vele) verschillende geheimhouders van wie de identiteit of een contactgegeven onbekend is of welke informatie zich niet op betrekkelijk eenvoudige wijze laat achterhalen. In een dergelijk geval ligt het doorgaans in de rede dat onder leiding van de rechter-commissaris een schifting wordt gemaakt tussen stukken of gegevens die wel en die niet onder het verschoningsrecht kunnen vallen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een lijst met zoektermen die betrekking hebben op het deel van het materiaal waarover het verschoningsrecht zich mogelijk uitstrekt, zoals namen en e-mailadressen of termen die specifiek kunnen duiden op het voorwerp van het ingeroepen verschoningsrecht.

De rechter-commissaris dient het onderzoek zo in te richten dat voldoende wordt gewaarborgd dat het verschoningsrecht niet door het strafrechtelijk onderzoek kan worden geschonden. Dat kan meebrengen dat de rechter-commissaris die voornemens is een dergelijke schifting te (laten) maken, zowel de afgeleid verschoningsgerechtigde als een gezaghebbend lid van de beroepsgroep van de verschoningsgerechtigde dan wel een andere ter zake deskundige persoon bij de voorbereiding en uitvoering van dit onderzoek betreft.

4.3.2 Alvorens te beslissen of het beslag op de na de schifting overgebleven stukken of gegevens kan worden toegestaan op de grond dat het niet gaat om onder het verschoningsrecht vallend materiaal, wordt de afgeleid verschoningsgerechtigde in beginsel in de gelegenheid gesteld zich uit te laten over de toelaatbaarheid van het gebruik van de voorgeselecteerde stukken of gegevens voor strafrechtelijk onderzoek. Verder dient, nadat de rechter-commissaris heeft beslist dat inbeslagname is toegestaan, te worden gehandeld zoals in artikel 98 lid 3 Sv is bepaald. Daarvan kan echter worden afgezien indien en voor zover, ondanks de daartoe verrichte nodige inspanningen - mede in verband met het belang van de voortgang van het opsporingsonderzoek en het daarmee samenhangende recht van de verdachte op berechting binnen een redelijke termijn - het redelijkerwijs als gevolg van de omstandigheid dat de stukken of gegevens in relatie lijken te staan tot (vele) verschillende onbekende of niet eenvoudig te achterhalen geheimhouders niet mogelijk is gebleken alle (eventuele) verschoningsgerechtigden in staat te stellen zich uit te laten over hun verschoningsrecht met betrekking tot de geselecteerde stukken of gegevens.

Daarbij geldt dat de rechter-commissaris zich ervan moet vergewissen dat het niet aannemelijk is dat er (nog) een verschoningsgerechtigde is die zich met betrekking tot na de schifting overgebleven stukken en gegevens op zijn verschoningsrecht beroept.”

3.4

In aanmerking genomen wat hiervoor onder 3.3 is weergegeven, is het oordeel van de rechtbank dat artikel 98 Sv niet van toepassing is omdat “dat artikel ziet op een inbeslagname/doorzoeking bij functioneel verschoningsgerechtigden”, onjuist. Nu uit de vaststellingen van de rechtbank volgt dat de klagers hebben aangevoerd dat zich onder de inbeslaggenomen bankbescheiden, fysieke administratie en datadragers met digitale administratie geheimhouderstukken bevinden en de rechter-commissaris daarover (nog) niet heeft beslist, had de rechtbank de behandeling van het klaagschrift moeten aanhouden en de zaak in handen van de rechter-commissaris moeten stellen teneinde een beschikking te geven als bedoeld in artikel 98 lid 1 Sv.

3.5

Voor zover het cassatiemiddel daarover klaagt, slaagt het. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.

(...)

5. Beslissing

De Hoge Raad:

- vernietigt de beschikking van de rechtbank, maar uitsluitend voor zover daarin het beklag van de klagers over de op grond van artikel 94 Sv gelegde beslagen ongegrond is verklaard;
- wijst de zaak terug naar de rechtbank Overijssel, opdat de zaak ten aanzien daarvan opnieuw wordt berecht en afgedaan;
- verwerpt het beroep voor het overige.

Noot

Auteur: P.A.M. Mevis

1.

In bovenstaande strafzaak is er flink ‘beslagen’; op verdenking van economische fraude is bij een doorzoeking zowel conservatoir als gewoon beslag gelegd op - onder andere - gegevensdragers en banktegoeden, en op de administratie. Voor het conservatoir beslag was er een machtiging tot een bedrag van maar liefst € 4.346.000; zie nader de CAG onder 2.2-2.5. Blijkens de beslissing van de Hoge Raad heeft de raadkamer van de Rechtbank Overijssel in haar beschikking op het beklag tegen dit beslag iets te gemakkelijk de mogelijkheid van art. 118a Sv betreffende teruggave onder zekerheidsstelling buiten haar beslissing gelaten, ook al wordt het daartegen gericht cassatiemiddel verworpen. Ten aanzien van klagers beroep op het beroepsverschoningsrecht heeft de rechtbank het uitgangspunt van de strafvorderlijke regeling, te weten: daarover beslist ‘altijd en overal’ eerst de R-C, miskend. Het eerste deel van het derde cassatiemiddel moet daarom wel gegrond worden bevonden. Na cassatie kan daarmee ook de toepassing van art. 118a Sv weer aan de orde komen.

2.

De ratio van art. 118a Sv ligt in het feit dat voor het conservatoir beslag de aard van het beslag niet uitmaakt, zolang de waarde ervan de uitoefening van het verhaalsrecht maar voldoende garandeert (Groenhuijsen/*Melai*, aant. 3 bij art. 118a Sv). In bovenstaande zaak verzoekt klager, directeur-enig aandeelhouder, met name teruggave onder zekerheidsstelling van het conservatoir beslag dat onder hem privé is gelegd op banktegoeden, sieraden en geld zodat betalingsverplichtingen kunnen worden nagekomen. De Hoge Raad brengt het ‘gekrakeel’ dat blijkens de CAG reeds kort na de beslaglegging tussen raadsman en OM lijkt te zijn ontstaan, terug tot het juridisch uitgangspunt dat de mogelijkheid van ‘omzetting’ van het beslag ex art. 118a Sv als een in voorkomende gevallen reële mogelijkheid moet worden gezien en behandeld in het kader van de bescherming van de proportionaliteit en subsidiariteit van het voortduren van het beslag. Dat geldt dan ook voor de beklagrecht die zich naar bestendige jurisprudentie ter zake als uitgangspunt terughoudend moet opstellen, maar als het er op aankomt wel over de proportionaliteit en subsidiariteit van het voortduren van het beslag moet oordelen (vgl. de CAG onder 8.2-8.4), zeker als op dat punt gemotiveerd verweer wordt gevoerd. In zoverre regardeert de mogelijkheid van art. 118a Sv dat zich naar de bewoording uitsluitend tot het OM richt, ook het onderzoek en de beslissing van de beklagrecht. In dat kader is het van belang dat de Hoge Raad in het eerste deel van rov. 2.4 van bovenstaande beslissing met zoveel woorden bevestigt dat tegen het niet toepassen van art. 118a door het OM art. 552a-Sv beklag openstaat. Dat is dan gericht tegen ‘het uitblijven van een last tot teruggave’ in termen van dat art. 552a Sv, door de Hoge Raad in rov. 2.4 verwoordt als ‘klagen over de voortduren van het beslag’.

3.

Wetstechnisch ligt dat verband met de beslissing van de beklagrechtter iets ingewikkelder nu art. 552a Sv de beklagrechtter niet met zoveel woorden de mogelijkheid geeft om zelf te beslissen een door klager aangeboden, maar door het OM geweigerde, zekerheidsstelling (zoals in casu aan de orde) te accepteren of aan het OM de teruggave onder zekerheidsstelling te bevelen. Voor zover klager in bovenstaande zaak zulks verzoekt, wordt hij in het beklag terecht niet-ontvankelijk verklaard. Waar art. 353 lid 5 Sv een en ander voor de zittingsrechtter bij diens beslissing over het beklag in de berechting van de hoofdzaak wel uitdrukkelijk mogelijk maakt (zij het op grond van art. 353 lid 1 vooral gericht op het art. 94-beslag), lijkt het erop alsof de wetgever zodanige toepassing door de beklagrechtter bij art. 552a Sv heeft willen vermijden. Nu echter eenmaal tegen de art. 118a-beslissing van het OM een zekerheidsstelling niet te accepteren wel beklag openstaat en de rechtbank daarover vervolgens - ondanks het uitgangspunt van terughoudende toets - in het kader van de proportionaliteit en subsidiariteit van het voortduren van beslag toch kan en moet oordelen, ligt het uitsluiten van iedere mogelijkheid voor de beklagrechtter om tot teruggave onder zekerheidsstelling te geraken niet voor de hand omdat het beklag dan immers in zoverre zinledig zou zijn.

4.

Waarschijnlijk op voorspraak van de A-G Knigge in zijn conclusie voor HR 7 april 2015, NJ 2015/246, m.nt. Vellinga-Schootstra (vgl. de CAG voor bovenstaande beschikking onder 8.7, voetnoot 23) lost de Hoge Raad dit punt als beslissing op het eerste cassatiemiddel in de bovenstaande zaak bepaald elegant op. In het tweede deel van rov. 2.4 zet hij normatief uiteen hoe art. 118a Sv juridisch doorwerkt in de beslissing van de beklagrechtter. Als de beklagrechtter de negatieve beslissing van het OM op een aanbod zekerheidsstelling niet bevalt, kan de rechtbank beslissen dat het voortduren van het beklag in strijd is met de eis van subsidiariteit. Zover hoeft het echter niet te komen omdat de Hoge Raad in de laatste volzin van die rov. 2.4 de beklagrechtter de mogelijkheid aanreikt de behandeling van het klaagschrift aan te houden teneinde OM en beslagene ter zake tot een vergelijk te laten komen. Die overweging sluit niet uit dat de raadkamer bij die beslissing om de behandeling aan te houden al iets kenbaar maakt van hetgeen men zich bij de aan een eventuele zekerheidsstelling (niet) kan voorstellen. *Mediation* heet dat. Die 'handreiking' van de Hoge Raad voorkomt daarmee loopgravenoorlogen, al dan niet uitsluitend via mail verlopend welles-nietes gekissebis voorafgaand aan of op de zitting in raadkamer en - en wel zo belangrijk - onnodige cassatieprocedures. Bovendien wordt voorkomen dat de beklagrechtter met een 'eigen' beslissing tot teruggave onder zekerheidsstelling of een bevel daartoe aan het OM te zeer op de zaken, in het bijzonder de berechting in hoofdzaak en de daarbij op te leggen sancties, vooruitloopt.

5.

Ter zake van dit uitgangspunt ging de rechtbank met haar oordeel 'toepassing van art. 118a Sv is uitsluitend aan de OvJ; daar gaan wij niet over', toch eigenlijk van een onjuiste rechtsopvatting uit. Het elegante van het feit dat de Hoge Raad het betreffende, eerste cassatiemiddel toch verwierpt, schuilt in het feit dat hij enerzijds het uitgangspunt van de beperkte toets van de proportionaliteit en subsidiariteit van het voortduren van het beslag door de raadkamer overeind kan houden door zich blijkens rov. 2.5. te concentreren op wat er tijdens 'het verhandelde in raadkamer' (en niet in het daaraan voorgaande (non-)contact tussen de raadsman van klager en het OM) naar voren is gebracht, waarbij de Hoge Raad begrijpelijkerwijze de beslissing van de rechtbank accepteert dat het aanbod van een hypotheek op een woning die niet aan klager toebehoort, maar weinig zekerheidsstelling oplevert. Tegelijk: omdat de Hoge Raad het derde cassatiemiddel wel gegrond acht, moet de zaak toch terug en daarmee treedt dan meteen het laatste deel van rov. 2.4 weer in werking: hangende de zaak na cassatie staat er niets aan in de weg dat het alsnog tot teruggave van beslag onder (adequater) zekerheidsstelling komt.

6.

Ten aanzien van het beroepsverschoningsrecht is de rechtbank wel van een onjuiste rechtsopvatting uitgegaan. Er is i.c. sprake van beslag op voet van art. 94 Sv van de bedrijfsadministratie onder de betreffende verdachte ondernemer - en dus niet onder een (afgeleid) beroepsverschoningsgerechtigde - die beweert dat onder de bij hem inbeslaggenomen stukken (vast) ook informatie zit die onder het beroepsverschoningsrecht valt, in casu correspondentie met de advocaat. Hoe dan - ter plaatse van de doorzoeking en daarna - te handelen in het kader van de selectie van informatie? Dat is wat 'worstelen', waarbij de rechtbank in casu nog niet kon leunen op de eerst nadien gemaakte ordening van de Hoge Raad in het in rov. 3.3 vooropgestelde arrest van 16 juni 2020, *NJ 2021/117*, m.nt. Kooijmans. Het uitgangspunt is - het kan niet vaak genoeg gezegd, want het wordt niet alleen door de rechtbank i.c. verkeerd verstaan - dat steeds de betreffende verschoningsgerechtigde in de gelegenheid moet worden gesteld zijn verschoningsrecht uit te oefenen. Doet hij dat, zoals i.c., dan is de beslissing op de vervolgvraag of informatie inderdaad onder het verschoningsrecht valt en zo ja, of die in een concrete strafzaak vervolgens niet toch in beslag mag worden genomen, op grond van art. 98 lid 1 Sv eerst aan (niemand anders dan) de R-C, eventueel gevolgd door beklag van de zijde van de verschoningsgerechtigde tegen diens beslissing. In art. 98 lid 1-4 Sv ligt daarmee een successievelijke procedure besloten; zie de schets van het 'stappenplan' door de Hoge Raad in HR 9 februari 2021, *NJ 2021/119*, m.nt. Kooijmans, rov. 4, 'Juridisch kader'. Die procedure laat toe de reikwijdte van het verschoningsrecht betrekkelijk ruim te trekken, nu beperking daarvan vervolgens mogelijk is (vanwege 'zeer uitzonderlijke omstandigheden'), zij het uitsluitend op rechterlijke beslissing. Deze 'check and balances'-verhouding illustreert dat 's Hogen Raads strikte eis van regievoering door de R-C niet louter voortvloeit uit de behoefte om het de strafvorderlijke praktijk onnodig moeilijk te maken. Is selectie en schifting van bepaalde, eventueel onder het verschoningsrecht vallende informatie aangewezen (ter plaatse van de doorzoeking of daarna), dan kan dat, maar ook dan houdt (uitsluitend) de R-C de regie, alles met het oog op de positie van de verschoningsgerechtigde en daarmee op het (algemeen) belang dat het beroepsverschoningsrecht beoogt te beschermen.

7.

Het is enigszins opvallend dat de Hoge Raad in rov. 3.3. van bovenstaande beslissing de (gehele) voorgeschreven gang van zaken bij een dergelijke schifting uit *NJ 2021/117* citeert, want hij had zover niet hoeven te gaan. Ook zonder kennisneming van de latere rechtspraak van de Hoge Raad had de rechtbank immers al kunnen en moeten weten dat het oordeel dat art. 98 Sv in deze zaak niet van toepassing zou zijn nu niet *bij* een verschoningsgerechtigde is doorzocht en inbeslaggenomen, toch werkelijk het verkeerde, want veel te beperkte uitgangspunt is. Reeds daarom slaagt het derde cassatiemiddel. De Hoge Raad overweegt daarbij in rov. 3.5 vervolgens nadrukkelijk dat daarom 'bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is'. Dat laatste is jammer omdat het restant van het cassatiemiddel het proces van schiften van wel of niet onder het verschoningsrecht vallende informatie betreft. Ook hier gaat de rechtbank van het verkeerde uitgangspunt uit waar zij overweegt dat het optreden van de officier van justitie ter zake efficiënt en niet in strijd met het doel van de wettelijke bepaling is, en er mede daarom geen aanleiding is om de documenten in handen te stellen van de rechter-commissaris. Dit terwijl de Hoge Raad ten aanzien van dat proces van schiften en selecteren juist ook uitgaat van regie door de rechter-commissaris. Vgl. de CAG onder 12.7-12.9 waarin uiteen wordt gezet dat en waarom de verschillende onderdelen van dat 'restant' van het derde cassatiemiddel gegrond zijn. De in bovenstaande beschikking volledig geciteerde voorwaarden uit *NJ 2021/117* zijn dan in zoverre richtsnoer voor de raadkamer die deze zaak na cassatie terugkrijgt. Het punt is inhoudelijk relevant omdat met de eisen die de Hoge Raad in het algemeen stelt, nog niet is gezegd hoe dat selecteren en schiften van informatie onder regie van de R-C precies in zijn werk moet of mag gaan. Met name rijst de vraag in hoeverre dat onderzoek aan een 'geheimhouder-opsporingsambtenaar' respectievelijk een 'geheimhouder-OvJ' kan of mag worden overgelaten en in hoeverre die daarbij tot op zekere hoogte onvermijdelijk ook kennis zullen moeten (kunnen) nemen van de inhoud van informatie. Kooijmans werpt in zijn noot onder *NJ 2021/119* ter zake nadere vragen op, stelt vast dat de concept-MvT bij de ambtelijke eindversie van het gemoderniseerd Sv ervan uitgaat dat geen kennis zal worden genomen van de inhoud van de informatie, maar concludeert ook dat de jurisprudentie van de Hoge Raad ter zake nog wel enige vragen

openlaat. Die worden in bovenstaande beschikking ook niet verder behandeld of beantwoord. Maar wat niet is, kan nog komen, ook in het vervolg van bovenstaande zaak.

Voetnoten

- [1.] Hierbij baseer ik me op de beschikking van de rechtbank. De machtiging heb ik niet bij de aan de Hoge Raad toegezonden stukken aangetroffen; daarbij bevindt zich slechts de vordering machtiging conservatoir beslag van 7 januari 2020, ten name van de verdachte [klager 1], van de officier van justitie mr. C.L. van Kooten waarin dit bedrag wordt vermeld.
- [2.] Er is onder alle klagers beslag ex art. 94 Sv gelegd.
- [3.] Zie onder 1.1.
- [13.] Ik baseer me hierbij op: De vordering tot machtiging conservatoir beslag d.d. 7 februari 2020 ten name van de klager [klager 1]; het klaagschrift ingediend op 19 februari 2020, onder III.2 Conservatoir beslag, nr. 41-53.
- [14.] Pagina 14 e.v. van de pleitnota.
- [15.] AG Spronken: Landelijke Beslag Autoriteit.
- [16.] HR 28 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823, *NJ* 2010/654, m.nt. Mevis, rov. 2.14.
- [17.] HR 1 oktober 2013, ECLI:NL:HR:2013:833, *NJ* 2014/278, m.nt. Keulen; HR 7 januari 2014, ECLI:NL:HR:2014:38, *NJ* 2014/66; HR 18 november 2014, ECLI:NL:HR:2014:3311; HR 29 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2881; HR 5 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3065, *NJ* 2018/356, m.nt. F. Vellinga-Schootstra Zie ook: conclusie AG Hartevelt voor HR 7 januari 2014, ECLI:NL:PHR:2013:1683, *NJ* 2014/66, onder 3.3, conclusie AG Knigge voor HR 29 mei 2012, ECLI:NL:PHR:2012:BW6674, *NJ* 2012/354, onder 4.7 en mijn conclusie voor HR 26 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:915, onder 5.3.
- [18.] HR 15 januari 2008, ECLI:NL:HR:2008:BB9890 en in HR 1 oktober 2013, ECLI:NL:HR:2013:833, *NJ* 2014/278, m.nt. Keulen.
- [19.] HR 5 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3065, *NJ* 2018/356, m.nt. F. Vellinga-Schootstra, HR 22 april 2014, ECLI:NL:HR:2014:977.
- [20.] HR 29 mei 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW6674 en HR 22 april 2014, ECLI:NL:HR:2014:977.
- [21.] [Kamerstukken II 1989/90, 21504, nr. 3](#), p. 24-26 (MvT).
- [22.] Vgl. A-G Van Dorst, punt 9.1 van de conclusie die voorafging aan HR 2 maart 1999, *NJ* 1999/416; R.M. Vennix, Boef en beslag, p. 279; zie ook Melai/Groenhuijsen, aant. 10 op art. 118a en T&C Strafvordering, aant. op 118a.
- [23.] Conclusie AG Knigge voorafgaand aan HR 7 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:899, *NJ* 2015/246, m.nt. F. Vellinga-Schootstra, onder 4.8.
- [24.] Vgl ook HR 5 januari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BJ3722, zie onder procesgang.
- [25.] Klaagschrift 18 februari 2020, alinea 24 tot en met 40 en Pleitaantekeningen 29 april 2020 van mr. E.Z. Perez, alinea 43 tot en met 95.
- [26.] [Kamerstukken II 2012/13, 33 685, nr. 3](#), p. 10 (MvT).
- [27.] HR 8 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2537, *NJ* 2017/43.

[28.] Beschikking 13 mei 2020 en schriftelijk standpunt openbaar ministerie 3 april 2020.

[29.] Pleitaantekeningen 29 april 2020 van mr. E.Z. Perez alinea 50-52 en bijlage 2.

[30.] Vgl. HR 16 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1960 en HR 16 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1048.

[31.] HR 16 juni 2020, ECLI:NL:HR:2020:1048.

[32.] HR 13 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3076, HR 22 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3714 en HR 16 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1960.

[33.] Zie HR 8 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2537; HR 16 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:1960; HR 10 april 2018, ECLI:NL:HR:2018:553; HR 15 december 2020, ECLI:NL:HR:2020:1970.

[34.] Zoals het geval was in bijv. HR 8 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2537, *NJ* 2017/43, m.nt. F. Vellinga-Schootstra.

[35.] Zoals bijvoorbeeld het geval was in HR 25 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2686 of HR 16 oktober 2018 ECLI:NL:HR:2018:1960. Vgl. ook HR 22 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2783, rov. 6.3.

[36.] Bijvoorbeeld personeel van een advocaat, een ziekenhuis, zie Hoendervoogt/Lambertina, T&C Sv 2021, aant. 4 bij art. 98 Sv.

[37.] De steller van het middel wijst op HR 27 januari 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG6151, *NJ* 2009/85 en HR 1 juli 2014, ECLI:NL:HR:2014:1566, *NJ* 2014/476.